

Příspěvky, přídavky a dávky: jak se v nich vyznat a na co mám nárok

4.5.2023 - | Člověk v tísni

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) poskytuje celou řadu příspěvků, které mohou lidé v nouzi čerpat.

Pokud příspěvky rozdělíme podle kategorie „životní události“, tedy podle toho, v jaké životní situaci se právě nacházíte, snadno určíme, na jakou pomoc máte nárok. Do výčtu zahrnujeme také mimořádné nesystémové příspěvky.

OBSAH

Dávky podle „životní události“:

1. těhotenství, mateřství, dítě
2. zdravotní postižení a jiné znevýhodnění
3. ztráta zaměstnání, nezaměstnanost
4. odchod do důchodu
5. úmrtí
6. mimořádné či aktuální dávky

Nejčastější „životní události“ jsou následující:

1. těhotenství, mateřství, dítě

- peněžitá pomoc v mateřství (tzv. mateřská): na tuto dávku máte nárok, pokud máte nemocenské pojištění - ať už od zaměstnavatele, nebo jako OSVČ (pozor, není totéž co zdravotní pojištění) a to za předpokladu, že jste odpracovala min. 270 kalendářních dnů za poslední 2 roky, doba pojištění nemusí být u jednoho zaměstnavatele. Prvních 6 týdnů po porodu náleží pomoc pouze matce, poté ji může pobírat i otec dítěte. Peněžitá pomoc v mateřství se vyplácí jako 70 % z příjmu za posledních dvanáct měsíců (přesně si můžete výši pomoci spočítat na kalkulačce MPSV) a poskytuje se po dobu 28 týdnů. Více si přečtete na stránkách ČSSZ o peněžitě pomoci v mateřství.
- otcovská: na tuto dávku má nárok otec dítěte, pokud má nemocenské pojištění - ať už od zaměstnavatele, nebo jako OSVČ (pozor, není totéž co zdravotní pojištění). Otcovská se vyplácí jako 70 % z příjmu za posledních dvanáct měsíců (přesně si můžete výši pomoci spočítat na kalkulačce MPSV) a poskytuje se po dobu 2 týdnů. Více si přečtete na stránkách ČSSZ o otcovské.

- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství: na tuto dávku máte nárok, pokud máte nemocenské pojištění - ať už od zaměstnavatele, nebo jako OSVČ (pozor, není totéž co zdravotní pojištění) – a pokud jste byla kvůli těhotenství nebo mateřství převedena na jinou práci a klesl vám kvůli tomu příjem. Dávka se poskytuje za dny, kdy trvalo převedení na jinou práci. Více si přečtěte na stránkách ČSSZ o vyrovnávacím příspěvku v těhotenství a mateřství.

Pokud nemáte potřebné nemocenské pojištění, přesto máte nárok na následující příspěvky:

- rodičovský příspěvek (tzv. rodičovská): na tento příspěvek máte nárok, pokud pečujete o nejmladší dítě v rodině do 4 let věku. Můžete si zvolit měsíční výši příspěvku, a to do vyčerpání celkové částky 300 000 Kč, u dvojčat a víceročat 450 000 Kč. Více si přečtěte na stránkách MPSV o rodičovském příspěvku.
- porodné: na tento příspěvek máte nárok, pokud se vám narodilo první nebo druhé dítě a máte nízký příjem. Příjem rodiny musí být nižší než 2,7násobek životního minima rodiny a porodné lze využít maximálně dvakrát. Porodné má pevnou částku 13 000 Kč na první dítě a 10 000 Kč na druhé dítě. Více si přečtěte na stránkách MPSV o porodném.
- přídavek na dítě: na tento příspěvek máte nárok, pokud máte nezaopatřené dítě a jste rodina s nižším příjmem. Příjem rodiny musí být nižší než 3,4násobek životního minima rodiny a výše přídávky se pohybuje od 830 do 1580 Kč na dítě měsíčně; pokud jeden z rodičů pracuje, navyšuje se dávka o 500 Kč. Více si přečtěte na stránkách MPSV o přídávce na dítě.
- mimořádná okamžitá pomoc: na tuto dávku máte nárok, pokud jste zažili nečekanou životní situaci, např. přišli jste o bydlení, potřebujete kočárek či postýlku nebo nemáte na začátku školního roku peníze na pomůcky pro děti. Tuto dávku je možné čerpat i v případě, že obdržíte vyúčtování energií s nedoplatkem. Nárok vám vzniká, pokud příslušný Úřad práce uzná, že jste v hmotné nouzi. Dávka může být vyplácena i opakovaně. Více si přečtěte na stránkách vládního programu Deštník proti drahotě.
- náhradní výživné: na tuto dávku máte nárok, pokud máte nezaopatřené dítě, kterému druhý rodič neplatí výživné (lidově alimenty) nebo je platí jen částečně. Nárok na dávku může vzniknout v případě, kdy prokážete, že byl podán návrh na exekuci nebo soudní výkon rozhodnutí. Před podáním žádosti vám nesmí být hrazeno výživné min. po dobu 4 měsíců. Náhradní výživné je rozdíl mezi částkou určenou soudem a částkou, kterou druhý rodič platí. Maximální výše dávky je 3 000 Kč. Více si přečtěte na stránkách MPSV o náhradním výživném.
- jednorázový příspěvek na dítě: na tuto dávku máte nárok, pokud se vám narodilo dítě mezi 2. srpnem 2004 a koncem roku 2022. Příjmy domácnosti nemusíte dokládat. Na každé dítě máte nárok na 5 000 Kč. Více si přečtěte na stránkách MPSV o jednorázovém příspěvku na dítě.

2. zdravotní postižení a jiné znevýhodnění

Pokud jste pracovali a byli při tom pojištěni:

- invalidní důchod: na tuto dávku máte nárok, pokud máte potřebnou dobu pojištění (tj. „máte odpracované roky“) a prodělal jste nemoc nebo úraz, které vám zabraňují v práci (u pracovního úrazu nebo nemoci z povolání se doba pojištění nebere v potaz). Vaši invaliditu posoudí lékař a určí její stupeň (1. stupeň – pokles o 35-49 % pracovní schopnosti, 2. stupeň – 50-69%, 3. stupeň 70 a více %). Více o výpočtu si přečtěte na základních stránkách ČSSZ o invalidním důchodu nebo na stránkách ČSSZ s podrobnými informacemi o invalidním důchodu.

Pokud nemáte odpracovanou potřebnou dobu a nevznikl vám nárok na invalidní důchod:

- příspěvek na péči: na tuto dávku máte nárok, pokud na tom nejste zdravotně dobře, nedokážete se o sebe postarat a jste závislý na pomoci druhé osoby. O příspěvku rozhoduje

příslušný Úřad práce a posuzuje vaši mobilitu, orientaci, komunikaci, stravování, oblékání, hygienu a další potřeby. Pokud je vám více než 18 let, pohybuje se výše příspěvku od 880 Kč měsíčně u lehké závislosti až po 19 200 u úplné závislosti. Více si přečtěte na stránkách MPSV o příspěvku na péči.

- průkaz OZP (osoby zdravotně postižené): na tento průkaz máte nárok, pokud jste zdravotně postižení ve smyslu mobility, orientace či autistického spektra. Průkaz vydává příslušný Úřad práce. Díky průkazu máte nárok na bezplatnou hromadnou dopravu, 75% slevu ve vnitrostátních vlacích a autobusech a další úlevy. Více si přečtěte na stránkách MPSV o přiznání průkazu OZP.
- příspěvek na mobilitu: na tento příspěvek máte nárok, pokud jste zdravotně postižení, máte průkaz OZP typu ZTP nebo ZTP/P a potřebujete se opakovaně někam dopravovat. Ke vzniku nároku stačí podat čestné prohlášení. Výše příspěvku je 900 Kč měsíčně. Jste-li osoba, která využívá zdravotnický prostředek pro domácí umělou plicní ventilaci, měsíční výše dávky je 2.900 Kč. Více si přečtěte na stránkách MPSV o příspěvku na mobilitu.
- příspěvek na zvláštní pomůcku: na tento příspěvek máte nárok, pokud jste zdravotně postižení a potřebuje pomůcku k sebeobsluze, přepravě či práci. Mezi tyto pomůcky patří zdvihačí plošiny, rampy, úpravy koupelen, schodolezy, motorové vozidlo či vodící pes. K získání pomůcky je nutná spoluúčast. Více si přečtěte na stránkách MPSV o příspěvku na zvláštní pomůcku.

3. ztráta zaměstnání, nezaměstnanost

- podpora v nezaměstnanosti: na tuto dávku máte nárok, pokud máte v posledních 2 letech odpracovanou dobu důchodového pojištění nejméně 1 rok a zaevidujete se na příslušný Úřad práce jako uchazeč o zaměstnání. Více si přečtěte na stránkách MPSV o podpoře v nezaměstnanosti.

4. odchod do důchodu

- starobní důchod: na tuto dávku máte nárok, pokud jste dosáhli důchodového věku a máte potřebnou dobu důchodového pojištění (tj. „máte odpracované roky“). Obě hodnoty si můžete ověřit a spočítat v důchodové kalkulačce ČSSZ. Více si přečtěte na základních stránkách ČSSZ o starobním důchodu nebo na stránkách ČSSZ s podrobnými informacemi o starobním důchodu.
- výchovné: na tuto dávku máte nárok, pokud jste ve starobním důchodu a pečoval jste jako rodič o dítě v největším rozsahu. Automaticky ho pobírají ženy, muži se mohou o výchovné přihlásit, pokud o dítě pečovali převážně o ni. Výše výchovného je 500 Kč měsíčně za každé vychované dítě. Více si přečtěte na stránkách MPSV o zvýšení starobního důchodu o výchovné.

5. úmrtí

Pokud vám blízký zesnulý měl odpracovanou potřebnou dobu důchodového pojištění:

- vdovský/vdovecký důchod: na tuto dávku máte nárok, pokud Váš zesnulý manžel nebo manželka pobírala starobní nebo invalidní důchod. Nárok na tento důchod bohužel nemají druhové/družky ani registrovaní partneři/partnerky. Více si přečtěte na stránkách ČSSZ o vdovském/vdoveckém důchodu.
- sirotčí důchod: na tuto dávku máte nárok, pokud Váš zesnulý rodič či osvojitel pobíral starobní nebo invalidní důchod a měl odpracovanou potřebnou dobu důchodového pojištění. Více si přečtěte na stránkách ČSSZ o sirotčím důchodu.

A bez ohledu na odpracovanou dobu:

- pohřebné: na tuto dávku máte nárok, když vypravujete pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte. Výše pohřebného je 5 000 Kč bez ohledu na příjem rodiny. Více si přečtete na stránkách MPSV o pohřebném.

6. mimořádné či aktuální dávky

- jednorázový příspěvek na dítě: viz informace výše v sekci 1 těhotenství, mateřství, dítě.
- příspěvek na bydlení: na tuto dávku máte nárok, pokud 30 % vašich příjmů nestačí na pokrytí nákladů na bydlení (a zároveň je těchto 30 % nižších než normativní náklady stanovené zákonem). Orientační výši příspěvku si můžete vypočítat na kalkulačce MPSV. Více podrobností si přečtete na stránkách MPSV o příspěvku na bydlení.

Pokud jste v tíživé životní situaci, neváhejte a obraťte se s dotazem na naši help linku +420-770-600-800, případně kontaktujte pracovníky na našich pobočkách. Rádi vám poradíme a pomůžeme.

<https://www.clovektisni.cz/prispevky-pridavky-a-davky-jak-se-v-nich-vyznat-a-na-co-mam-narok-10268gp>